

ОТЗЫВ НАУЧНОГО РУКОВОДИТЕЛЯ

**Доктора геолого-минералогических наук, член-корреспондента НАН КР
Абдрахматова Канатбека Ермаковича о диссертационной работе Ельдеева Макпал
Сериковны «Активные разломы Северной Джунгарии и сейсмическая опасность»,
представленной на ученой степени кандидата геолого-минералогических наук по
специальности 25.00.01. - Общая и региональная геология.**

Ельдеева Макпал Сериковна в 2014 году окончила Казахский Национальный Технический Университет имени К.И. Сатпаева, получила степень магистра по специальности «Геология и разведка месторождений полезных ископаемых». В 2014 году поступила в аспирантуру в Национальную Академию Наук Кыргызской Республики.

Сдала кандидатские экзамены по Кыргызскому языку, иностранному языку (английский) и истории и философии науки.

Представленная к защите кандидатская диссертационная работа является результатом участия соискателя в полевых работах и обработке собранного материала территории Джунгарского Алатау (Восточный Казахстан), а также в соответствии с основной научно-исследовательской темой, выполняемой в Институте сейсмологии Национальной академии наук Кыргызской Республики. Автор принимал непосредственное участие в реализации научных исследований по тематике «Оценка сейсмического риска на территории Кыргызской Республики», № регистрации 0005689 (2015-2017 гг.) по разделу: «Оценка сейсмической опасности и сейсмического риска по геологическим данным».

Исследования, представленные в диссертационной работе, направлены на оценку сейсмической опасности Джунгарского Алатау (Восточный Казахстан) на основе картирования и изучения активных разломов.

Полученные результаты имеют научную и практическую значимость.

Впервые для территории Северной Джунгарии составлена геоморфологическая карта масштаба 1: 500 000 в историко-генетической легенде. На основе корреляции речных террас указанного региона и Тянь-Шаня произведена переоценка возраста основных этапов развития рельефа Джунгарии.

Материалы диссертационной работы прошли апробацию, как в международных научных журналах, так и на устных и стендовых докладах в молодежных и международных конференциях. По результатам исследования опубликовано 19 статей из которых 10 статей в РИНЦ и журналах рекомендованных НАК ПКР. Работа написана хорошим техническим языком, содержание четкие логические выводы по полученным результатам.

Научная новизна полученных результатов.

- Впервые для территории Северной Джунгарии составлена геоморфологическая карта масштаба 1: 500 000 в историко-генетической легенде. На основе корреляции речных террас указанного региона и Тянь-Шаня произведена переоценка возраста основных этапов развития рельефа Джунгарии;

- Составлена карта активных разломов Северной Джунгарии. Установлено, что кроме зоны Джунгарского разлома, протяженностью свыше 300 км, простирающегося в северо-западном направлении, выделяется три основных зоны активных разломов (с севера на юг): Лепсинская зона, протяженностью свыше 110 км, сложно построенная Южно-Колпаковская зона, протяженностью 70 км и Жамантас-Бештерекская зона. Общая протяженность последней зоны составляет около 145 км. Все зоны, кроме Южно-Колпаковской, обладают одной характерной чертой – наличием отчетливо выраженной праводвиговой составляющей движений;

- Произведена переоценка сейсмической опасности Северной Джунгарии. Указанные изменения приведут к изменению сейсмической опасности Северной

Джунгарии в сторону повышения и, соответственно, в сторону повышения сейсмического риска на указанной территории.

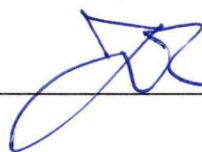
Практическая значимость диссертации

Результаты исследования могут быть использованы при оценке сейсмической опасности территории Джунгарского Алатау (Восточный Казахстан). На основе данных о сейсмической опасности необходимо проведения исследований по выявлению и картированию активных разломов, которое является весьма актуальной в связи с планами освоения новых территорий, прежде всего, в оценке связанной с ними сейсмической опасности с целью обеспечения нормального бесперебойного функционирования инфраструктурных объектов и, прежде всего, безопасности людей.

Учитывая все вышеизложенное, считаю, что диссертационная работа Ельдеевой Макпал Сериковны «Активные разломы Северной Джунгарии и сейсмическая опасность» представляет собой законченную наукоемкую работу, грамотно структурированную, с логически последовательным изложением материала, обладающую новизной, имеющую научную и практическую ценность, соответствует требованиям, предъявляемым к кандидатским диссертациям. Рекомендую данную работу представить на защиту на соискание ученой степени кандидата геолого-минералогических наук по специальности 25.00.01 - общая и региональная геология.

Научный руководитель:

Доктор геолого-минералогических наук,
профессор, член-корреспондент НАН КР

Абдрахматов К. Е.

Дата 11.10.2024

Подпись Абдрахматова К. Е. удостоверяю
Ученый секретарь ИС НАН КР

Калысова Ж. К.

ИЛИМИЙ ЖЕТЕКЧИНИН ПИКИРИ

Геология-минералогия илимдеринин доктору, Кыргыз Республикасынын Улуттук академиясынын корреспондент-мүчөсү Абдрахматов Канатбек Ермаковичтин Ельдеева Макпал Сериковнанын «Түндүк Жунгариянын активдүү жаракалары жана сейсмикалык кооптуулук» аттуу кандидаттык диссертациясына болгон пикири, 25.00.01 - Жалпы жана аймактык геология адистиги боюнча геология-минералогия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын изденүүгө сунушталган ишке карата.

Ельдеева Макпал Сериковна 2014-жылы К.И. Сатпаев атындагы Казак Улуттук Техникалык Университетин бүтүрүп, «Пайдалуу кен байлыктарды геологиясы жана чалгындоо» адистиги боюнча магистр даражасына ээ болгон. 2014-жылы Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын аспирантурасына тапшырып, кандидаттык минимум боюнча кыргыз тили, чет тили (англис тили), илим тарыхы жана философиясы предметтеринен экзамендерди тапшырган.

Изденүүчү тарабынан коргоого сунушталган кандидаттык диссертациялык иш Джунгар Ала-Тоосунун (Чыгыш Казакстан) аймагындагы талаа иштерине жана чогултулган материалдардын иштетилишине түздөн-түз катышуусунун жыйынтыгы болуп саналат. Бул иш ошондой эле Кыргыз Республикасынын Улуттук илимдер академиясынын Сейсмология институтунда аткарылып жаткан негизги илимий-изилдөө темасына шайкеш келет. Автор 2015–2017-жылдары жүргүзүлгөн «Кыргыз Республикасынын аймагындагы сейсмикалык кооптуулукту баалоо» (каттоо №0005689) аттуу илимий долбоордун алкагында «Геологиялык маалыматтар боюнча сейсмикалык кооптуулукту жана сейсмикалык тобокелдикти баалоо» бөлүмүнө активдүү катышкан.

Диссертациялык иште жүргүзүлгөн изилдөөлөр Джунгар Ала-Тоосунун аймагындагы сейсмикалык кооптуулукту активдүү жаракаларды картага түшүрүү жана изилдөө негизинде баалоого багытталган.

Алынган жыйынтыктар илимий жана практикалык мааниге ээ.

Түндүк Жунгария аймагында алгачкы жолу 1:500 000 масштабындагы тарыхый-генетикалык легендасы менен геоморфологиялык карта түзүлгөн. Бул аймактагы жана Тянь-Шандын дарыя террастарынын корреляциясы негизинде Жунгариянын рельефинин өнүгүшүнүн негизги этаптарынын курагы кайра бааланган.

Диссертациянын материалдары эл аралык илимий журналдарда жана жаштар жана эл аралык конференциялардын оозеки жана стендик баяндамаларында апробациядан өткөн. Изилдөөнүн жыйынтыгы боюнча 19 макала жарык көргөн, алардын ичинен 10 макала РИНЦ жана КР Билим берүү жана илим министрлиги тарабынан сунушталган журналдарда басылган. Иш техникалык жактан так жазылган, мазмуну логикалык жыйынтыктар менен бекемделген.

Алынган жыйынтыктардын илимий жаңылыгы:

- Түндүк Жунгария аймагында алгачкы жолу 1:500 000 масштабында тарыхый-генетикалык легендасы менен геоморфологиялык карта түзүлгөн. Бул картада дарыя террастарынын корреляциясы аркылуу рельефтин негизги этаптарынын курагы кайра каралган;

- Түндүк Жунгариянын активдүү жаракаларынын картасы түзүлгөн. Джунгар жаракасынын зонасынан тышкары (узундугу 300 кмден ашык, түндүк-батыш багытта) үч негизги активдүү жарака зоналары аныкталган: Лепси жарака зонасы (110 кмден ашык), татаал түзүлүштөгү Түштүк-Колпаков жарака зонасы (70 км), жана Жамантас-Бештерек жарака зонасы (жалпы узундугу 145 км). Түштүк-Колпаков жарака зонасынан башка зоналарга оң жактуу жылышуу мүнөздүү болуп саналат;

- Түндүк Жунгариянын сейсмикалык кооптуулугу кайрадан бааланган. Бул өзгөрүүлөр аймактагы сейсмикалык кооптуулуктун жана, тийишинче, сейсмикалык тобокелдиктин жогорулашына алып келет.

Диссертациянын практикалык мааниси:

Изилдөөнүн жыйынтыктары Джунгар Ала-Тоосу (Чыгыш Казакстан) аймагындагы сейсмикалык кооптуулукту баалоодо колдонулушу мүмкүн. Сейсмикалык кооптуулукка баа берүү үчүн активдүү жаракаларды аныктоо жана картага түшүрүү иштери өтө актуалдуу, өзгөчө жаңы аймактарды өздөштүрүү пландары менен байланыштуу. Бул болсо инфраструктуралык объектилердин туруктуу иштешин жана адамдардын коопсуздугун камсыздоо максатында зарыл болуп саналат.

Жогорудагы бардык ойлорду эске алуу менен, Ельдеева Макпал Сериковнанын «Түндүк Жунгариянын активдүү жаракалары жана сейсмикалык кооптуу аймактары» аттуу диссертациялык иши жогорку илимий деңгээлде аткарылган, структурасы так, мазмуну логикалуу жана жаңылыкка ээ, илимий жана практикалык мааниси бар толук илимий иш болуп эсептелет. Бул иш геология-минералогия илимдеринин кандидаты окумуштуулук даражасын 25.00.01 – Жалпы жана регионалдык геология адистиги боюнча алуу үчүн коргоого сунушталууга татыктуу деп эсептейм.

Илимий жетекчи:

Геология-минералогия илимдеринин докторы,
профессор, корреспондент-мүчө НАН КР

Абдрахматов К. Е.

Дата: 11.10.2024

Кол коюу: Абдрахматов К. Е. тастыктайм
Илимий катчы ИС НАН КР

Калысова Ж. К.

